

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SUD ORGANLARI FAOLIYATINI TASHKIL ETISH

Mirkomilova Mohinur Muzaffar qizi

Toshkent shahar Yuridik texnikumi, 2-kurs, Sud huquqiy faoliyat

Mashhura Hamzayeva Ziyodulla qizi

Toshkent shahar yuridik texnikumi, 2-kurs, Sud huquqiy faoliyat

Annotatsiya: Mazkur maqolada konstitutsiyaviy sudning vakolatlari, sudyalarning huquq va majburiyatlari, odil sudlovni amalga oshirishdagi asosiy talablar, O‘zbekiston Respublikasi sud organlari faoliyatini tashkil etish, O‘zbekiston Respublikasining sud tizimi haqida batafsil bayon etilgan.

Kalit so'zlar: sud tizimi, sud organlari, konstitutsiyaviy sud, odil sudlov, sudga tegishlilik, aybsizlik prezumpsiyasi.

Kirish:

Sud odil sudlovni amalga oshirish huquqiga ega bo'lgan yagona davlat organidir. Sudyalar yakuniy qaror va hukmlarni davlat nomidan chiqaradilar. Demak, qaror va hukmlar barcha, jumladan, davlat organlari tomonidan ham qat'iy bajarilishi shart.

O‘zbekiston Respublikasida sud hokimiyati konstitutsiyaviy, ma'muriy, fuqarolik, iqtisodiy va jinoyat ishlari bo'yicha sudlar orqali amalga oshiriladi. Sudlar orasidagi bunday taqsimot sudga tegishlilik, ya'ni ish ko'rib chiqiladigan konkret sudning belgilanishi deb ataladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya:

O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasida barcha uchun majburiy bo'lgan shunday qoida mustahkamlab qo'yilgan: faqat sud shaxsni jinoyat sodir etganlikda aybdor deb topishi va qonunga muvofiq jazo chorasini belgilashi mumkin.

Bunda jinoyat sodir etganlikda ayblanayotgan har bir odam himoya uchun barcha vositalar ta'minlab beriladigan sudda ishi qonuniy tartibda, oshkora ko'rib chiqilib, jinoyati aniqlanmaguniga qadar aybdor hisoblanmaydi (O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, 26-modda). Bunday javobgarlikni aniqlash tartibi aybsizlik prezumpsiyasi deb ataladi.

Jinoyat sodir etishda ayblanayotgan har qanday shaxs uning ishi qonuniy va oshkora ko'rib chiqilgunga qadar va uning aybi aniqlanmaguncha aybdor deb hisoblanmaydi. Ayblanuvchiga sudda o'zini himoya qilishi uchun barcha sharoitlar yaratib beriladi.

O'zbekiston Respublikasining sudyalari mustaqil va daxlsizdir, ya'ni sudyalari va xalq maslahatchilari ishlarni faqat qonun asosida va ularga har qanday tashqi ta'sirni istisno qilgan holda ko'radilar.

Natijalar:

Davlat mansabdor shaxslari, har qanday darajadagi mansabdor shaxslar va fuqarolar sudga aniq ishlarni qanday hal qilish bo'yicha ko'rsatma berishga haqli emas. Daxlsizlik prinsipi sudyaning ruxsatisiz o'z ishxonasiga, uyiga kirishi, yozishmalarini ko'zdan kechirishi, ashyolari va hujjatlarini ko'zdan kechirishi mumkin emasligini bildiradi.

Sudyalari mustaqildirlar, faqat qonunga bo'ysunadilar. Sudyalarning odil sudlovni amalga oshirish borasidagi faoliyatiga biron-bir tarzda aralashishga yo'l qo'yilmaydi va bunday aralashish qonunga muvofiq javobgarlikka sabab bo'ladi.

O'zbekiston Respublikasining 30 yoshdan kichik bo'lmagan, oliy yuridik ma'lumotga, kamida besh yillik yuridik mutaxassislik bo'yicha ish stajiga ega bo'lgan va malaka imtihonini topshirgan fuqarosi tumanlararo, tuman (shahar) va xo'jalik sudi sudyasi etib tayinlanishi mumkin.

Muhokama:

Ofitser unvoniga ega bo'lgan va harbiy xizmatni o'tayotgan O'zbekiston Respublikasi fuqarosi harbiy sudning sudyasi bo'lishi mumkin. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasiga ko'ra, sudyalari deputat etib saylanishi mumkin

emas, siyosiy partiyalar va harakatlarga mansub bo‘lishi mumkin emas, shuningdek, sudyalik vazifalarini boshqa haq to‘lanadigan ish bilan birlashtirishga haqli emas.

Agar sudya jinoiy javobgarlikka tortilgan bo‘lsa, u o‘z lavozimiga nomuvofiq faoliyat bilan shug‘ullanganligi aniqlansa, uning vakolatlari to‘xtatiladi. Sudya yozma ariza bergan taqdirda, u sudyaning qasamyodini buzgan, muomalaga layoqatsiz deb topilgan yoki vafot etgan taqdirda uning vakolatlari tugatiladi.

Xulosa:

Xulosa o‘rnida shuni aytish joizki, O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyaviy sudi konstitutsiyaviy nazoratning oliy sud organidir (O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, 108-modda). Xuddi umumiy sudlar kabi u ham mamlakat aholisi huquqlarini himoya qiladi.

Biroq sudlarning boshqa turlaridan farqli o‘laroq Konstitutsiyaviy sud sudyalari alohida shaxslar o‘rtasidagi konkret ishlarni muhokama qilmaydilar. Konstitutsiyaviy sud sudyalarining bosh vazifasi Oliy Majlis e‘lon qilgan qonunlarning, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti farmonlari, Hukumat qarorlari va boshqa qonun hujjatlarining Asosiy qonun – mamlakat Konstitutsiyasiga muvofiqligini aniqlashdir.

Adabiyotlar yo'yxati:

1. Saidov A.X., Tajixonov U., Odilqoriyev X. Davlatchilik va huquq asoslari. T., 2002.
2. Saidov A.X. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi: mustaqil rivojlanishning huquqiy asoslari. T., 2012.
3. Tansiqboyeva G.M. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy huquqlari. T., 2003.
4. Demokratik islohotlarni chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini shakllantirish – O‘zbekiston kelajagining poydevoridir. Prezident Islom Karimovning O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 21 yilligiga bag‘ishlangan tantanali yig‘ilishda so‘zlagan ma’ruzasi. T., 2013.
5. Islamov Z.M. Huquq ustuvorligi. T., 2011.